

Grafiku konstruēšana

Teorija

Lineāra grafika konstruēšana

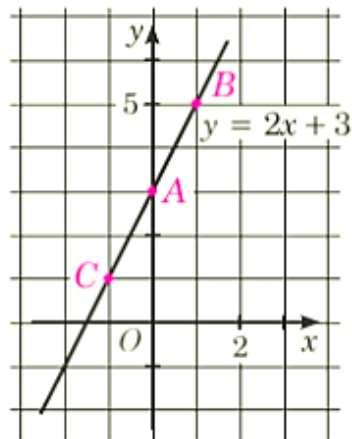
Lineāras funkcijas vispārīgā formula: $y = bx + c$
 Grafiks ir taisne

Konstruācijas gaita

- izveido tabulu;

x			
y			

- izvēlas 3 skaitļus, ko likt x vietā;
- izmantojot formulu, aprēķina y vērtības
- koordinātu plaknē atliek iegūtos punktus
- caur atliktajiem punktiem novelk taisni

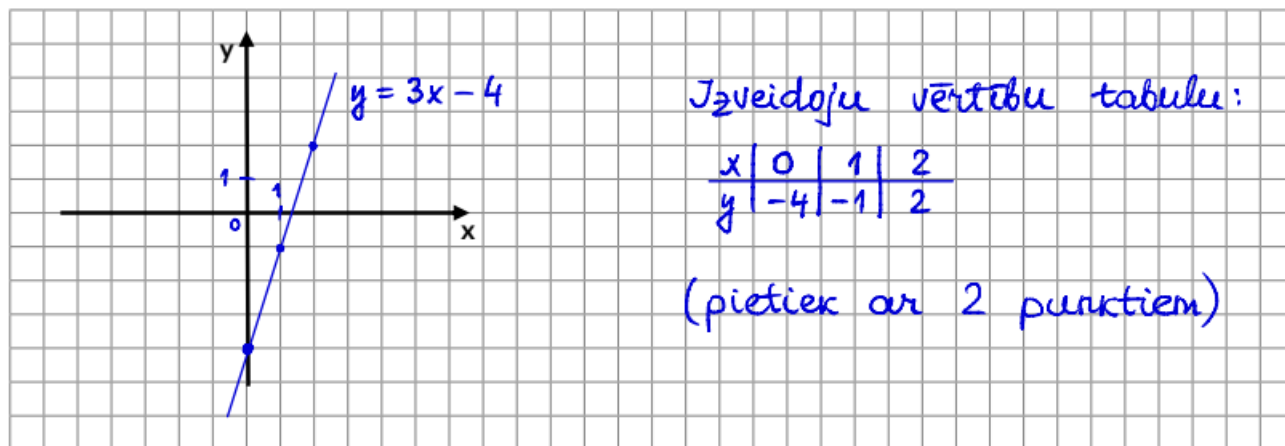

Uzdevumu veidi

Konstruēt lineāras funkcijas grafiku, ja dota funkcijas formula

Uzdevumu paraugi

13.1. (2 punkti) Konstruē funkcijas $y = 3x - 4$ grafiku. — *taisne*

Konstruēt funkcijas $y = 2x + 4$ grafiku

- Uzzīmēju tabulu.

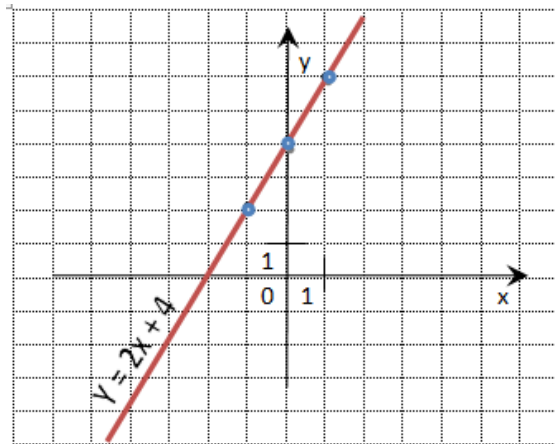
- Izvēlos skaitļus, ko likt x vietā: -1 ; 0 un 1
- Aprēķinu y vērtības

$$y(-1) = 2x + 4 = 2 \cdot (-1) + 4 = -2 + 4 = 2$$

$$y(0) = 2x + 4 = 2 \cdot 0 + 4 = 0 + 4 = 4$$

$$y(1) = 2x + 4 = 2 \cdot 1 + 4 = 2 + 4 = 6$$

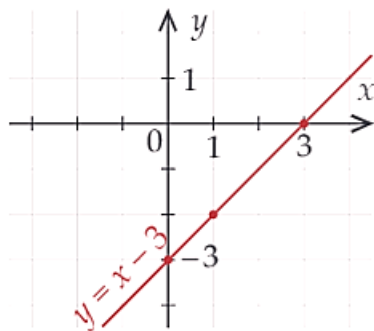
x	-1	0	1
y	2	4	6

- koordinātu plaknē atliek iegūtos punktus
- caur atliktajiem punktiem novelk taisni

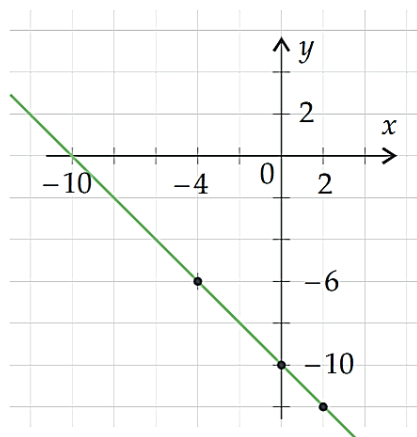
$$y = x - 3$$

x	0	1	3
y	-3	-2	0

$$b) y = -x - 10$$

x	-1	0	1
y	-9	-10	-11

Uzdevumi treniņam: konstruēt lineāras funkciju grafikus (izmanto gatavo koordinātu plakni vai veido savu)

$$y = 2x - 5$$

$$y = -3x + 4$$

$$y = x - 3$$

$$y = -x + 1$$

$$y = -4x$$

$$y = 2x$$

$$y = 4x + 4$$

$$y = -0,5x - 3$$

$$y = -0,2x + 4$$

$$y = -3x - 9$$

$$y = 5x - 2$$

$$y = -2x - 6$$

Teorija

Apgrieztās proporcionalitātes grafika konstruēšana

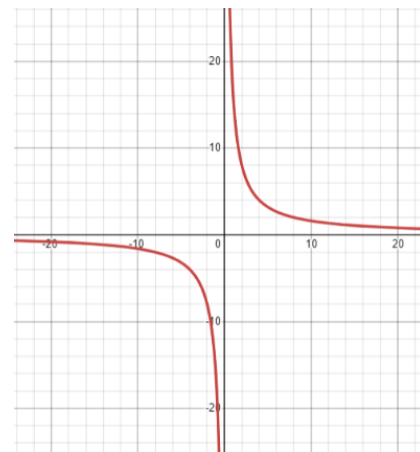
Vispārīgā formula $y = \frac{k}{x}$

Funkcijas grafiks ir hiperbola, tas aizņem divus kvadrantus

Ja $k > 0$, funkcija ir dilstoša, funkcijas grafiks atrodas I un III kvadrantā

Ja $k < 0$, funkcija ir augoša, funkcijas grafiks atrodas II un IV kvadrantā

Grafiks nekrusto nevienu no asīm ($x \neq 0$; $y \neq 0$)

Konstruācijas gaita

Izvēlas 3 pozitīvas un 3 negatīvas argumenta (x) vērtības un, izmantojot formulu, aprēķina atbilstošās funkcijas (y) vērtības

x						
y						

Koordinātu plaknē atliek iegūtos punktus

Caur atliktajiem punktiem novelk līnijas

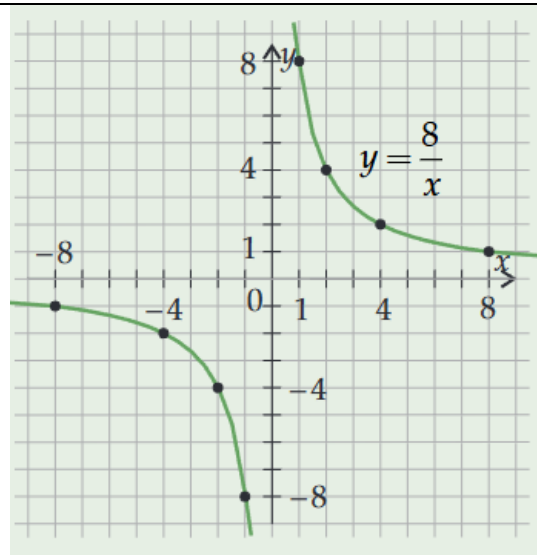
Uzdevumu veidi

Konstruēt apgrieztās proporcionalitātes grafiku, ja dota funkcijas formula

Uzdevumu paraugs

Konstruē grafiku funkcijai $y = \frac{8}{x}$

x	2	4	8	-2	-4	-8
y	4	2	1	-4	-2	-1

Uzdevumi treniņam: konstruēt apgrieztās proporcionalitātes funkciju grafikus

$$y = -\frac{4}{x}$$

$$y = \frac{-2}{x}$$

$$y = \frac{9}{x}$$

Teorija

Kvadrātfunkcijas grafika konstruēšana

Kvadrātfunkcijas vispārīgā formula: $y = ax^2 + bx + c$

Formulu lapā:

Kvadrātfunkcija

Parabolas virsotnes abscisa: $x_v = -\frac{b}{2a}$

1. **Aprēķina** parabolas virsotnes **punkta** koordinātas

$$x_v = -\frac{b}{2a}$$

y_v aprēķina ieliekot dotajā formulā x vietā izrēķināto x_v vērtību

Atliek iegūto grafika virsotnes punktu koordinātu plaknē

2. **Aprēķina** funkcijas nulles (x_1 un x_2) jeb grafika krustpunktus ar x asi (punktus uz x ass), izmantojot kvadrātvienādojuma atrisināšanas formulas

Formulu lapā:

Kvadrātvienādojums

$$D = b^2 - 4ac$$

$$ax^2 + bx + c = 0 \quad D = b^2 - 4ac$$

$$x_{1;2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a}$$

$$x_{1;2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a}$$

Atliek iegūtos punktus uz x ass.

3. **Atliek** uz y ass punktu **C** (no dotās formulas – brīvais skaitlis)

Atliek punktam C simetrisko punktu. (parabolas simetrijas ass ir paralēla y asij un iet cauri parabolas virsotnei)

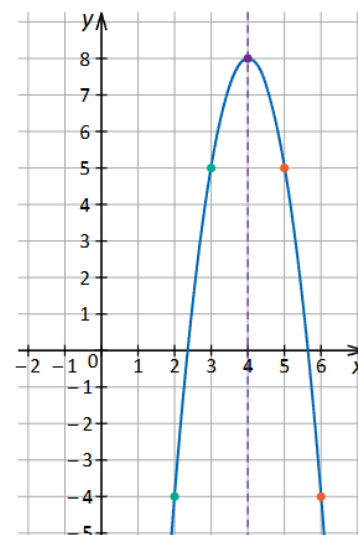
4. **Ja nepieciešams**, izvēlas vēl 2 pozitīvas argumenta (x) vērtības un, izmantojot formulu, aprēķina atbilstošās funkcijas (y) vērtības

x		
y		

Atliek iegūtos punktus koordinātu plaknē

Atliek koordinātu plaknē šiem punktiem simetriskos punktus

Savieno atliktos punktus, izveidojot parabolu

Uzdevumu veidi

Konstruēt kvadrātfunkcijas grafiku, ja dota funkcijas formula

Uzdevumu paraugi

Piemērs, ja dota funkcija $y = ax^2 + bx + c$

$$y = -x^2 + 2x + 3$$

$$a = -1 \quad b = 2 \quad c = 3$$

1. Aprēķina grafika virsotnes koordinātas:

$$x_v = \frac{b}{2a} = \frac{2}{2 \cdot (-1)} = \frac{2}{-2} = -1$$

$$y_v = -x^2 + 2x + 3 = -1^2 + 2 \cdot 1 + 3 = -1 + 2 + 3 = 4$$

Tātad koordinātu plaknē jāatliek grafika virsotnes punkts (1; 4)

2. Aprēķina funkcijas nulles:

$$D = b^2 - 4ac = 2^2 - 4 \cdot (-1) \cdot 3 = 4 + 12 = 16$$

$$x = \frac{-b \mp \sqrt{D}}{2a} = \frac{-2 \mp \sqrt{16}}{2 \cdot (-1)} = \frac{-2 \mp 4}{-2}$$

$$x_1 = \frac{-2 + 4}{-2} = \frac{2}{-2} = -1$$

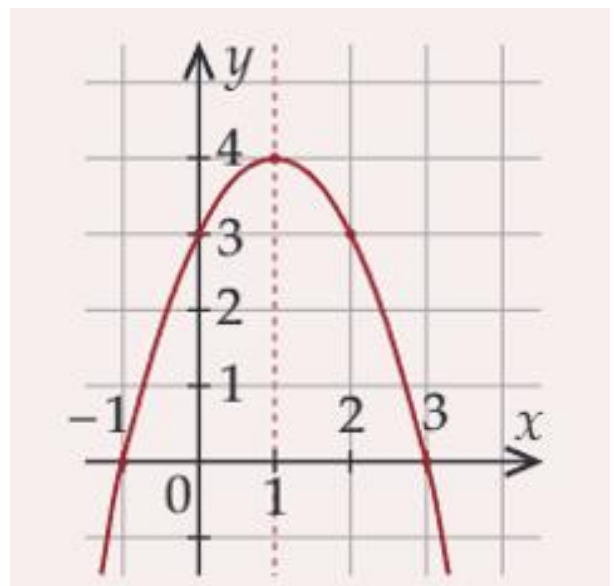
$$x_2 = \frac{-2 - 4}{-2} = \frac{-6}{-2} = 3$$

Tātad koordinātu plaknē uz x ass atliek punktus $x_1 = -1$ un $x_2 = 3$

3. Atliek uz y ass punktu $y = c$, tātad $y = 3$

Atliek tam simetrisko punktu

Savieno atliktos punktus, veidojot parabolu.

Piemērs, ja dota funkcija $y = ax^2 + c$

Konstruē kvadrātfunkcijas grafiku.

a) $y = x^2 + 2$

$a = 1, b = 0, c = 2$

Nosaka parabolas zaru vērsumu.

Parabolas zari vērsti uz augšu, jo $a > 0$.

Aprēķina parabolas virsotnes koordinātas.

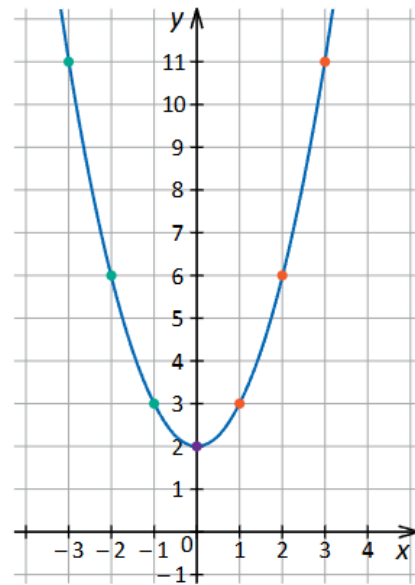
$$x_v = \frac{-b}{2a} = \frac{-0}{2 \cdot 1} = 0$$

$$y_v = x_v^2 + 2 = 0^2 + 2 = 2$$

Parabolas virsotnes koordinātas ir $(0; 2)$.

Aprēķina dažu parabolas punktu koordinātas.

x	y	(x; y)
1	$1^2 + 2 = 3$	$(1; 3)$
2	$2^2 + 2 = 6$	$(2; 6)$
3	$3^2 + 2 = 11$	$(3; 11)$

Parabolas simetrijas ass iet caur tās virsotni, un šajā gadījumā tā sakrīt ar y asi ($x = 0$).

Attiecībā pret simetrijas asi punktiem no vērtību tabulas (oranžā krāsā) pretī atliek simetriskus punktus (zaļā krāsā).

Uzzīmē funkcijas $y = x^2 + 2$ grafiku.

Piemērs, ja vērtība c nav atliekama

b) $y = -3x^2 + 24x - 40$

$a = -3, b = 24, c = -40$

Nosaka parabolas zaru vērsumu.

Parabolas zari vērsti uz leju, jo $a < 0$.

Aprēķina parabolas virsotnes koordinātas.

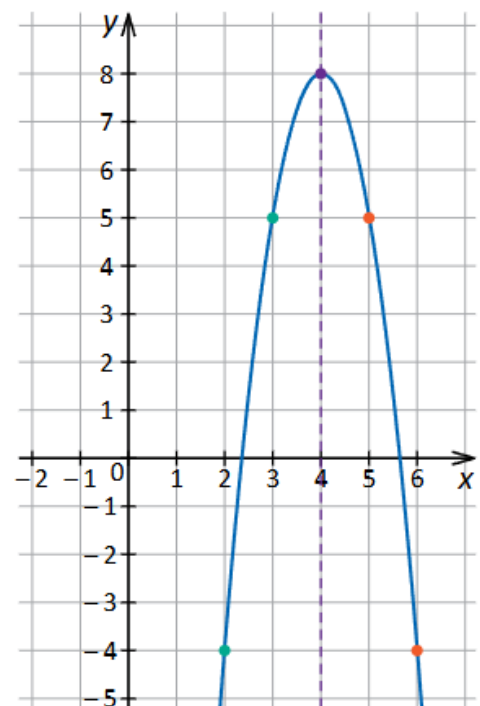
$$x_v = \frac{-24}{2 \cdot (-3)} = 4$$

$$y_v = -3 \cdot 4^2 + 24 \cdot 4 - 40 = -48 + 96 - 40 = 8$$

Parabolas virsotne atrodas punktā $(4; 8)$.

Izveido vērtību tabulu, izvēloties punktus vienā pusē no parabolas virsotnes.

x	y	(x; y)
5	$-3 \cdot 5^2 + 24 \cdot 5 - 40 = 5$	$(5; 5)$
6	$-3 \cdot 6^2 + 24 \cdot 6 - 40 = -4$	$(6; -4)$
7	$-3 \cdot 7^2 + 24 \cdot 7 - 40 = -19$	$(7; -19)$

Punktu $(7; -19)$ neatliek koordinātu plaknē, jo tas neatrodas redzamajā koordinātu plaknes daļā.

Tā kā parabolas simetrijas ass iet caur punktu $x = 4$ paralēli y asij, tad atliek simetriskos punktus $(3; 5)$ un $(2; -4)$.

Uzzīmē funkcijas $y = -3x^2 + 24x - 40$ grafiku.

Uzdevumi treniņam: konstruēt kvadrātfunkciju grafikus

$$y = x^2 - 4$$

$$y = -2,5 x^2$$

$$y = 3 x^2$$

$$y = 2x^2 - 8$$

$$y = -0,5x^2 + 8$$

$$y = x^2 - 2x - 3$$

$$y = x^2 + 4x + 3$$

$$y = x^2 - 4x + 3$$

